

УДК 378.4.09-054.73(477.51)
DOI 10.31654/2663-4902-2019-PP-2-158-164

Самойленко О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

ВИПУСКНИКИ НІЖИНСЬКОЇ КЛАСИЧНОЇ ГІМНАЗІЇ – ВИДАТНІ ВЧЕНІ-ЕМІГРАНТИ

У статті розглядається діяльність учених, чия належність до України тривалий час замовчувалася, а наукова спадщина знаходилася під суворою забороною. Це – талановиті вчені, випускники Ніжинської класичної гімназії Хведір Вовк і Вадим Щербаківський.

Хведір Вовк (1847–1918) – антрополог, етнограф і археолог. У своїх працях учений переконливо доводив, що українці – окремі, відмінні від сусідніх слов'янських народів, антропологічний тип, що має цілком оригінальні етнографічні особливості. Завдяки Хведорові Вовку українська археологія та етнографія початку ХХ століття піднялася на один щабель з найрозвиненішими європейськими народознавчими науками того часу.

Вадим Щербаківський (1876–1957) – вчений із світовим іменем, археолог, мистецтвознавець, етнолог, музейний діяч, колекціонер. Найбільшим здобутком ученого є його власна концепція походження українського народу, розроблена на підставі археологічних та етнографічних матеріалів. Вадим Щербаківський залишив після себе багату наукову спадщину, понад 100 статей, монографій, підручників, які були надруковані в багатьох країнах світу.

Ключові слова: гімназія, випускник, учений, еміграція, антропологія, етнографія, народ, традиція, Україна.

"З огляду на те, що здорова людська пам'ять є однією з важливих передумов нормального розвитку як окремої людини, так і цілої нації, українці мусять дбати про те, щоб зберегти здорову національну пам'ять. Це означає, що вони мусять знати своє минуле таким, яким воно було в дійсності. А в цьому минулому перш за все було багато такого, що підносить нашу національну свідомість, чим ми можемо пишатись. Це героїчна боротьба нашого народу з а свою державу, віру, культуру!"
Григорій Ващенко

У наш час з'явилася можливість назвати імена десятків, сотен, тисяч українців, які служили Україні вірою та правдою, були справжніми патріотами. Лише із здобуттям Україною незалежності ми можемо повернути їм справедливе місце в нашій національній історії. Плеяду найяскравіших особистостей України кінця ХІХ – початку ХХ ст. прикрашають імена Пантелеймона Куліша, Миколи Костомарова, Михайла Драгоманова, Володимира Антоновича, Павла Чубинського, Івана Франка, Михайла Грушевського... Розбуджені до подвижницького наукового та літературного життя генієм Тараса Шевченка, вони у своїй царині вписали яскраві сторінки в історію національної культури. Серед учених, чия належність до України тривалий час замовчувалася, а наукова спадщина знаходилася під суворою забороною, були талановиті вчені, випускники Ніжинської класичної чоловічої гімназії Хведір Вовк і Вадим Щербаківський. Народжені в Україні, в різні часи, належні до різних поколінь української наукової еліти, їх долі багато в чому виявилися схожими. А ця біографічна близькість не зводиться лише до навчання в одній гімназії у багатовіковому Ніжині.

Повітове місто Ніжин у ХІХ ст. у зв'язку із відкриттям і функціонуванням Гімназії вищих наук князя Безбородька перетворилося на один із центрів вищої освіти Лівобережної України. У 1840 р. при вищій школі була відкрита Класична чоловіча

гімназія, яка мала за мету підготовку юнаків до вступу в університет. Специфіка гімназії полягала в тому, що вона функціонувала в приміщенні вищого навчального закладу, а підготовкою гімназистів займалися професори та викладачі Юридичного ліцею та Історико-філологічного інституту [5, с. 20–22]. Тому не здається дивним, що випускниками Ніжинської класичної чоловічої гімназії були відомі в майбутньому вчені: професор законів казенного управління та статистики Л. І. Жданович; професор енциклопедії законодавства М. Д. Затиркевич; перший професор електротехніки, учитель І. В. Курчатова – С. М. Усатий; академік В. В. Різниченко; літературознавець В. В. Данилов; академік О. О. Богомолець; професор, заслужений діяч науки Ф. Я. Примак; заслужений артист України А. Ф. Проценко; відомий художник М. С. Самокиш та ін.

Видатний український етнограф і фольклорист, антрополог і археолог Хведір (Федір) Кіндратович Вовк (Волков) народився 17 березня 1847 р., у старовинній козацькій родині в селі Крячківці Пирятинського повіту на Полтавщині. До речі, це не помилка в імені великого вченого. Все життя він сам називав себе так, як колись це ім'я звучало в Україні – Хведір [6, с. 124–126].

Його батько, Кіндрат Матвійович Вовк або Волков (1794–1880), народився в Зіньківському повіті на Полтавщині у родині козаків. Ще в дитинстві його родину було переселено до Криму й записано "державними селянами". Парубком його забрали в солдати та за московським зразком змінили прізвище "Вовк" на "Волков", але він утік зі служби та довгі роки наймитував у Запорізьких степах. У 30-х роках XIX ст., з початком чергової війни з турками, дезертирам було оголошено амністію, Кіндрат Матвійович повернувся до війська та після кількох років служби здобув офіцерський чин. У 1840-х роках вийшов у відставку та став управителем маєтку пана Закревського в с. Крячківці [2, с. 3–7].

Хведір Вовк, по закінченні Ніжинської класичної чоловічої гімназії, вступив до Новоросійського (Одеського) університету. Невдовзі перейшов до Київського університету св. Володимира на природничий відділ, де вивчав хімію, ботаніку, зоологію, пізніше порівняльну анатомію, анатомічну антропологію. По завершенню навчання в університеті в 1871 р. Хведір Кіндратович став членом Київської Громади, разом з М. Драгомановим, В. Антоновичем, Т. Рильським, П. Чубинським, П. Житецьким і брав участь в організації недільних шкіл, виданні літератури українською мовою, збиранні етнографічних матеріалів. У 1874–1876 рр. Х. Вовк працював помічником ревізора губернського секретаря й, одночасно, у Південно-західному відділенні Російського географічного товариства, як його засновник і дійсний член. У 1874 р. брав участь в організації та діяльності III Археологічного з'їзду, а в 1875–1876 рр., разом з В. Антоновичем, працював в археологічній експедиції у Київській та Волинській губерніях.

Активна діяльність громадівців викликала переслідування з боку царату, тому в 1879 р. Хведір Вовк змушений був емігрувати за кордон, спочатку до Румунії, а потім до Швейцарії. У 1883–1887 рр. Хведір Кіндратович перебував у Женеві, де пліч-о-пліч співпрацював з М. Драгомановим у виданні журналу "Громада", випуску заборонених у Російській імперії творів Т. Шевченка та інших авторів [9, с. 28–42].

Одним з його близьких друзів у той час був економіст і публіцист, випускник Сімферопольської гімназії Микола Іванович Зібер (1844–1888), який після звільнення М. Драгоманова з Київського університету на знак протесту подав у відставку і теж виїхав за кордон.

Після Женеви Хведір Кіндратович жив у Парижі з 1887 по 1905 р., де вивчав (у Манувріє, Топінара, Ерве, Амі, Летурна) антропологію, порівняльну етнографію та археологію, проводив дослідження в Антропологічному товаристві та викладав у Вищій російській школі суспільних наук при Сорбонні. Водночас працював над докторською дисертацією. У Парижі опублікував французькою мовою працю "Шлюбний ритуал на Україні". За працю *Variations squelettiques du pied chez les Primates et chez les races humaines* (1900) отримав премії Godard і Російської академії наук.

На думку науковців Франції, Хведір Вовк довгий час був єдиним місточком між Європою й Україною. А оскільки він був одним із найвідоміших тогочасних учених світу, то й про Україну знали скрізь, де він бував, де жили його колеги чи вивчали його

праці. За свої наукові праці вченого було обрано членом одразу трьох елітарних товариств – археологів, етнографів і антропологів. У 1903 р. учений приїхав до Львова, а в 1904–1906 рр. здійснив наукові експедиції на території Галичини, Буковини та Угорщини [3, с. 37–41].

У кінці 1905 р., після повернення з еміграції, що тривала три десятиліття, Хведір Вовк переїхав до Петербургу, там працював у Російському музеї, був доцентом антропології Петербурзького університету, де займався науковою роботою і, зокрема, впорядкуванням антропологічного кабінету. Класифікувати кримські колекції він доручив своєму учневі, майбутньому академіку Петру Петровичу Єфименку, з яким проводив дослідження палеолітичної стоянки в Мізині на Чернігівщині (за її відкриття обидва були удостоєні міжнародної премії в галузі археології). 1916 р. французький уряд нагородив Хведора Кіндратовича Вовка орденом Почесного легіону, і того ж року була надрукована одна з найголовніших праць ученого – "Антропологічні особливості українського народу" [1].

У цей же час Х. Вовк здійснював експедиції у Волинську, Чернігівську, Херсонську губернії, на Кубань, працював у Румунії, країнах Скандинавії, Угорщині.

На превеликий жаль, останні його дні позначені чорною революційною добою. Серед тих, хто відгукнувся на запрошення уряду УНР в 1917 р. повернутися з Росії на Батьківщину і взяти участь у розбудові національної держави, був і Хведір Вовк. Але він загинув при загадкових обставинах, не доїхавши в Україну. Великий учений, який все життя провів у віддалених наукових експедиціях світу, який легко переносив будь-які польові умови і пов'язані з цим незручності, виїхав до Києва, але раптом захворів і 29 червня 1918 р. помер від нежиті в одному з невеличких білоруських містечок – Жлобин, де його і поховано.

Хведір Вовк залишив після себе понад 455 друкованих наукових і публіцистичних праць різними мовами. Він тривалий час залишався практично невідомим своїм співвітчизникам, але відомий кожному етнологу й антропологу світу [7, с. 24–30]. Саме він, Хведір Кіндратович Вовк, познайомив Європу з українцями як самобутнім народом, довів на незаперечних наукових фактах, що ми не підвид руських, а самостійний, ні на кого не схожий народ.

Інший випускник Ніжинської класичної гімназії, визначний діяч української культури, археолог, мистецтвознавець, етнограф, дійсний член Чеської академії наук, Міжнародного антропологічного інституту у Франції, Словацького наукового товариства, Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, Української вільної академії наук. Вадим Михайлович Щербаківський народився 17 березня 1876 р. в с. Шпиченці Сквирського повіту Київської губернії (нині Житомирська область) в сім'ї священника. Закінчивши Класичну чоловічу гімназію в Ніжині та історико-філологічний факультет Київського університету, Вадим Михайлович розпочав свої самостійні дослідження з українознавства у 1897 р., обстежував старовинні дерев'яні церкви, іконостаси, а також народні українські типи одягу в околицях с. Шпиченці. У серпні 1902 р. молодий вчений об'їхав села Сквирського та Радомишльського повітів на Київщині, фотографував церкви, іконостаси, ікони та переглядав безліч церковних книг. Найбільшу археолого-етнографічну експедицію В. Щербаківський провів у 1904 р. Київщиною, Херсонщиною та Поділлям, у ході якої сфотографував та обміряв близько 40 церков, вивчив та зареєстрував пам'ятки української історії й старовини [8, с. 55–58].

У 1906 р. він був заарештований царським урядом за участь в українському соціал-демократичному русі, а після звільнення в 1907 р. перебрався до Львова. Митрополит Андрій Шептицький запросив його на посаду співпрацівника Національного музею. У цей час Вадим Щербаківський займався дослідженнями в південній частині Галичини, Буковині та Карпатській Україні – вивчав народний побут, звичаї, різні стилі селянського одягу, зразки народного будівництва, збирав чимало цінних предметів для музейної збірки. Паралельно навчався у Львівській реставраційній школі, де здобув фах реставратора. У 1912 р. Вадим Михайлович повернувся до Лівобережної України та влаштувався до Полтавського музею [4, с. 101–106]. Заслугою вченого в цей час став порятунок Перещепинського скарбу (VII–VIII ст.), проведення важливих розвідок фундаменту двох золотоординських мавзолеїв XIV ст. в урочищі Мечеть Кобеляцького повіту, 7 давньоруських та пізньосередньовічних курганів і поховань поблизу хутора Олександрівка та 5 скіфських курганів V–IV ст. до н. е.

в парку Мгарського Спасо-Преображенського монастиря (біля Лубнів). Наступного сезону було досліджено 21 скіфо-сарматський курган та 5 давньоруських поховань у Переяславському повіті та розвідано 66 могил X–XI ст. великого Ліпнявського могильника на Дніпрі. Упродовж десяти років завідування археологічним відділом музею Вадим Щербаківський обстежив 50 курганів доби бронзи та скіфського часу, 250 курганів Київської Русі та зібрав понад 10 000 експонатів. Досліджував учений і народну архітектуру Полтавщини й Лівобережжя, описував церковні старожитності, збирав шедеври народного мистецтва, етнографічні матеріали тощо (близько 200 рушників, вишиванки, килими, гаптування XVII–XVIII ст.) [4, с. 101–106].

Влітку 1917 р. при Народному музеї Полтавщини створено Український народний університет, який очолив Вадим Щербаківський. Завдяки його зусиллям на Полтавщині 1918 р. започатковано Українське наукове товариство дослідження й охорони пам'яток старовини та мистецтва. Як результат його дослідів у 1913 р. вийшов перший том "Українського мистецтва". Другий том "Українського мистецтва" підготував брат Вадима Щербаківського Данило – етнограф, археолог і мистецтвознавець, заступник президента Всеукраїнського археологічного комітету в Києві. Ця робота, присвячена буковинським і галицьким дерев'яним церквам і каплицям, була підготовлена в 1918 р., але вийшла друком лише в 1926 р., і те лише завдяки енергії Вадима Щербаківського [8, с. 55–58].

Під тиском обставин В. Щербаківський був вимушений залишити Батьківщину і на початку 1922 р. виїхав до Праги, де діяв Український вільний університет. Тодішній склад викладачів був не чисельним, але професійно дуже фаховим (Степан Смаль-Стоцький, Олександр Колесса, Дмитро Антонович та ін.). Сенат університету запросив В. Щербаківського очолити кафедру праісторії й археології Українського відкритого університету, де він розпочав свою педагогічну та наукову діяльність. Учений згадував, що робота його археологічного семінару "від самого початку стояла в найтіснішій зв'язку з археологічним Семінаром Карлового університету, Чеським Земським Музеєм і Державним Археологічним Інститутом, від яких українські археологи одержували всяке можливе підпертя і допомогу" [8, с. 55–58].

У 1923 р. В. Щербаківський виступив з ініціативою створення наукового товариства, яке б об'єднало українських істориків і філологів в ЧСР, що викликало гарячий відгук багатьох українських учених-емігрантів. Товариство було створене в тому ж році та діяло в Празі до 1945 р. За свідченням сучасників, ця організація відрізнялася від інших українських наукових установ в еміграції виключно високим науковим рівнем. Беззмінним головою Українського історико-філологічного Товариства (УІФТ) був історик Дмитро Антонович. Товариство об'єднувало в своїх рядах вихідців з центральної України, Буковини, Галичини, Кубані, Закарпаття та інших регіонів, що було абсолютно нетиповим для українських емігрантських організацій, які тяжіли до диференціації за принципом земляцтва. За час своєї діяльності УІФТ організувало 404 наукових засідання, його члени брали участь в самих відомих і престижних міжнародних наукових конгресах (Міжнародний археологічний і Гегелівський з'їзди в Берліні, Міжнародний археологічний з'їзд у Парижі, Міжнародний з'їзд славістів у Варшаві і т. п.). 1924–1937 рр. Вадим Щербаківський представляв Товариство на 15-ти міжнародних наукових конгресах, у тому числі на Конгресах з антропології і передісторичній археології в Лондоні (1932 р.), Брюсселі (1935 р.), Осло (1936 р.), Букурешті (Бухаресті, 1937 р.). У 1930 р. сербський король вручив йому орден Святого Сави в Белграді [4, с. 101–106]. У період з 1924–1944 рр. Товариство опублікувало окремими брошурами 56 робіт його членів, а також підготувало 20 підсумкових щорічних збірників за результатами наукової діяльності, причому основним джерелом фінансових надходжень на видавничі потреби УІФТ були добровільні пожертви його членів.

У вкрай несприятливий час воєнного лихоліття Юрій Липа разом із професорами Іваном Шовгеновим, Валентином Садовським, Левом Биковським та Вадимом Щербаківським 1940 р. створюють у Варшаві Український Чорноморський Інститут – науково-дослідну установу вивчення і прогнозування політичних та економічних проблем, що постануть перед Україною після здобуття незалежності.

Мрією вчених було після відновлення української держави перенести Український Чорноморський Інститут до Одеси [4, с. 101–106].

Коли в 1945 р. Радянська Армія звільнила Прагу, більшість професури та студентства переїхали до Баварії. Серед них був і В. Щербаківський. Далі окремим розділом у його діяльності була праця в справі відновлення роботи Українського вільного університету в Мюнхені. Німецька влада підтримала ідею відкриття УВУ, науковці дістали офіційну підтримку від Міністерства освіти. Власними силами університет згуртував навколо себе 80 доцентів та до 500 студентів. Ректором було обрано Вадима Щербаківського, який виконував покладені на нього непрості обов'язки впродовж 1945–1951 рр. Пізніше В. Щербаківський передав керівництво університетом молодшим колегам і залишився деканом філософського факультету, присвятив більше уваги науковій роботі в межах УВАН, НТШ, відновив Історико-філологічне товариство і готував свої праці.

У 1951 р. Вадим Щербаківський переїхав до Лондона, де знаходився під опікою Союзу українців у Великій Британії. Учений мав надію видати книгу, присвячену одному з найменш висвітлених питань народного мистецтва – орнаменталізації української хати. Він написав її ще в 1941 р., як продовження серії з двох, уже згаданих вище, томів "Українського мистецтва". Проте через воєнні й повоєнні видавничі та фінансові труднощі ця праця не вийшла друком [7, с. 55–58]. У 1954 р. Вадим Павловський писав Щербаківському з Нью-Йорку, що видавець П. Борецький зацікавився виданням третього тому "Українського мистецтва" і вважав, що було б добре перевидати й попередні два видання, бо навіть в еміграції мало хто знає про їх існування. Проте через різні обставини Вадим Щербаківський не встиг здійснити свого наміру. 18 грудня 1957 р., перебуваючи в санаторії Брайтона, Вадим Михайлович Щербаківський помер і був похований у Лондоні.

Вадим Щербаківський один з небагатьох емігрантів, який здобув європейське визнання завдяки своїм науковим працям та художнім виданням, що доносили до суспільства відомості не лише про українське народне мистецтво, а й показували новітні його здобутки.

Імена Хведора (Федора) Кіндратовича Вовка (Волкова) та Вадима Михайловича Щербаківського, високоповажних в українській науці діячів завжди будуть пов'язані з плеядою талановитих митців, українських учених, які закладали підвалини українського мистецтвознавства, їм належить честь відкриття українського стилю в архітектурі, малярстві, прикладному народному мистецтві та створенні української побутової етнографії як науки про матеріальну культуру українського народу.

Література

1. Вовк Ф. Антропологічні особливості українського народу. Київ, 1994. С. 10–12.
2. Грушевський М. Пам'яті Федора Вовка. *Народна творчість та етнографія*. 1997. № 2–3. С. 3–7.
3. Наулко В., Франко О. Учений надзвичайного профілю. *Пам'ять століть*. 1997. № 1. С. 37–41.
4. Пекарська Л., Шкромиди Д. Вадим Щербаківський. *Київська старовина*. Київ, 1996. Ч. 4–5. С. 101–106.
5. Самойленко Г. В., Самойленко О. Г., Самойленко С. Г. Нариси культури Ніжина. Ніжин, 1996. Ч. 3. Освіта та наука. С. 20–22.
6. Стельмах Т., Приходько М. Ф. К. Вовк. *Український історичний журнал*. 1967. № 3. С. 124–126.
7. Франко О., Франко А. Невгамовний Федір Вовк. *Слово і час*. Київ: Вид. Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України, 1997. № 8. С. 24–30.
8. Франко О. В. М. Щербаківський – дослідник Полтавщини (за архівними матеріалами). *Археологічний збірник № 2 Полтавського краєзнавчого музею*. Полтава: Вид. "Полтава". 1992. С. 55–58.
9. Франко Андрій, Франко Оксана. Літературно-публіцистична та громадська діяльність Федора Вовка // *Українська культура в іменах і дослідженнях, присвячується 180-річчю Миколи Костомарова та 150-річчю Федора Вовка*. Рівне, 1997. С. 28–42.

References

1. Vovk, F. (1994). *Antropologichni osoblyvosti ukrainskoho narodu* [Anthropological features of the Ukrainian people]. Kyiv [in Ukrainian].
 2. Hrushevskiyi. M. (1997). Pamiati Fedora Vovka [In memory of Theodore Wolf]. *Narodna tvorchist ta etnografiia – Folk creativity and ethnography*. 2–3, 3–7 [in Ukrainian].
 3. Naulko, V., & Franko, O. (1997). Uchenyi nadzvychainoho profilii [Scientist of extraordinary profile]. *Pamiat stolit – Memory of the ages*. 1, 37–41 [in Ukrainian].
 4. Pekarska, L., & Shkromyda, D. (1996). Vadym Shcherbakivskiyi [Vadim Shcherbakovsky]. *Kyivska starovyna – Kiev antiquity*. Kyiv. 4–5. 101–106 [in Ukrainian].
 5. Samoilenko, H. V., Samoilenko, O. H., & Samoilenko, S. H. (1996). Narysy kultury Nizhyna [Essays in the culture of Nizhyn]. *Osvita ta nauka – Education and Science*. Nizhyn. 3. 20–22 [in Ukrainian].
 6. Stelmakh, T., & Prykhodko, M. (1967). F. K. Vovk [F. K. Vovk]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal – Ukrainian Historical Journal*. 3, 124–126 [in Ukrainian].
 7. Franko, O., & Franko, A. (1997). Nevhamovnyi Fedir Vovk [Indomitable Fedor Wolf]. *Slovo i chas – Word and time*. Kyiv: Vyd. Instytutu literatury im. T. Shevchenka NAN Ukrainy. 8, 24–30 [in Ukrainian].
 8. Franko, O. V. (1992). M. Shcherbakivskiyi – doslidnyk Poltavshchyny (za arkhivnymi materialamy) [Shcherbakivskiyi – researcher of Poltava region (archival materials)]. *Arkheologichniy zbirnyk № 2 Poltavskoho kraieznavchoho muzeiu – Archaeological Collection No. 2 of the Poltava Museum of Local History*. Poltava: Vyd. "Poltava" [in Ukrainian].
 9. Franko, Andrii, & Franko, Oksana. (1997). Literaturno-publitsystychna ta hromadska diialnist Fedora Vovka [Literary journalistic and social activity of Fedor Vovk]. *Ukrainska kultura v imenakh i doslidzhenniakh, prysviachuietsia 180-richchiiu Mykoly Kostomarov ta 150-richchiiu Fedora Vovka – Ukrainian Culture in Names and Research, dedicated to the 180th anniversary of Mykola Kostomarov and the 150th anniversary of Fedor Vovk*. Rivne [in Ukrainian].
-

Самойленко Е. В.

кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики, начального образования и образовательного менеджмента Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя

В статье рассматривается деятельность ученых, чья принадлежность к Украине длительное время замалчивалась, а научное наследие находилось под строгим запретом. Это талантливые ученые, выпускники Нежинской классической гимназии Федор Вовк и Вадим Щербаковский.

Федор Вовк (1847–1918) – антрополог, этнограф и археолог. В своих трудах ученый убедительно доказывал, что украинцы – отдельный, отличный от соседних славянских народов, антропологический тип, имеющий вполне оригинальные этнографические особенности. Благодаря Федору Вовку Украинская археология и этнография в начале XX века поднялась на одну ступень с европейскими народоведческими науками того времени.

Вадим Щербаковский (1876–1957) – ученый с мировым именем, археолог, искусствовед, этнолог, музейный деятель, коллекционер. Наибольшим достижением ученого является его собственная концепция происхождения украинского народа, разработанная на основании археологических и этнографических материалов. Вадим Щербаковский оставил после себя богатое научное наследие, более 100 статей, монографий, учебников, которые были напечатаны во многих странах мира.

Ключевые слова: гимназия, выпускник, ученый, эмиграция, антропология, этнография, народ, традиция, Украина.

Samoilenko O.

candidate of science, associate professor of department of pedagogics, primary education and educational management of Nizhyn Gogol State University

Alumnus of the classical grammar school in Nizhyn – famous scientists-immigrants

This article examines the activities of scientists whose affiliation with Ukraine has long been obscured and scientific heritage has been severely banned. These are talented scientists, graduates of Nizhyn Classical Gymnasium Hvedir Vovk and Vadim Shcherbakovsky.

Hvedir Vovk (1847–1918) is an anthropologist, ethnographer and archeologist. In his writings, the scientist argued that the Ukrainians are a separate, distinct from the neighboring Slavic peoples, an anthropological type that has completely original ethnographic features. Thanks to Hvedir Vovk, Ukrainian archeology and ethnography of the early 20th century rose to one stage with the most developed European sciences of that time.

Vadim Shcherbakovsky (1876–1957) is a scientist with a world name, archeologist, art critic, ethnologist, museum worker, collector. The greatest achievement of the scientist is his own conception of the origin of the Ukrainian people, developed on the basis of archaeological and ethnographic materials. Vadim Shcherbakovsky has left behind a rich scientific heritage, more than 100 articles, monographs, textbooks that have been published in many countries of the world.

Key words: gymnasium, graduating student, scientist, emigration, anthropology, ethnography, people, tradition, Ukraine.